

SPIS TREŚCI

WSTĘP	11
1. WIELKA BRYTANIA U PROGU II WOJNY ŚWIATOWEJ	17
1.1. Rola państwa w gospodarce w okresie międzywojennym	17
1.2. Tworzenie podstaw gospodarki wojennej	19
1.3. Poglądy A. C. Pigou i J. M. Keynesa na temat gospodarczych aspektów wojny	23
2. ORGANIZACJA PAŃSTWA NA CZAS WOJNY	27
2.1. Gabinet Wojenny najwyższą władzą wykonawczą	27
2.1.1. Nowy porządek prawny w państwie	27
2.1.2. Zmiany personalne w rządzie	29
2.2. Zmiany organizacyjne Centrum	32
2.2.1. Nowe ministerstwa	32
2.2.2. Rola organów kolegialnych w sprawowaniu władzy	36
2.3. Podsumowanie. Rozbudowa struktur administracyjno-decyzyjnych. Rola ekonomistów w rządzie	38
3. BEZPOŚREDNIE KIEROWANIE PRODUKCJĄ PRZEMYSŁOWĄ PRZEZ PAŃSTWO	41
3.1. Hierarchizacja gospodarki w czasie wojny	41
3.1.1. Wprowadzenie	41
3.1.2. Grupa I	44
3.1.2.1. Stymulowanie wzrostu produkcji stali	44
3.1.2.2. Konieczność zwiększenia produkcji przemysłu lotniczego	46
3.1.3. Grupa II	50

3.1.4. Grupa III	53
3.1.4.1. Modyfikacja celów produkcji	53
3.1.4.2. Koncentracja produkcji	54
3.2. Ogólne tendencje centralnie sterowanej gospodarki wojennej ...	57
3.2.1. Rola państwa we władaniu środkami produkcji	57
3.2.2. Rząd jako główny kontrahent przemysłu	58
3.3. Podsumowanie	61
4. GOSPODAROWANIE ZASOBAMI SIŁY ROBOCZEJ W CZASIE WOJNY	65
4.1. Wojenna polityka siły roboczej	65
4.1.1. Zasoby ludzkie. Wojenny potencjał siły roboczej	65
4.1.2. Cele wojennej polityki siły roboczej	66
4.1.3. Podstawy prawne działań państwa	67
4.1.4. Narzędzia wojennej polityki siły roboczej	68
4.2. Skala i znaczenie mobilizacji siły roboczej	71
4.2.1. Zasięg mobilizacji	71
4.2.2. Wzrost liczebności sił zbrojnych	72
4.2.3. Zatrudnienie w przemyśle	73
4.2.3.1. Zatrudnienie w I grupie priorytetowej	73
4.2.3.2. Zatrudnienie w II grupie priorytetowej	74
4.2.3.3. Zatrudnienie w III grupie priorytetowej	75
4.3. Mechanizmy procesu mobilizacji siły roboczej	75
4.3.1. Mechanizm bezpośredni. Administracyjne przemieszczanie siły roboczej	75
4.3.2. Mechanizmy pośredniego oddziaływania państwa na prze- mieszczanie zasobów siły roboczej w gospodarce	78
4.4. Podsumowanie. Następstwa zmian struktury zatrudnienia	79
5. KONTROLA SFERY KONSUMPCJI I ZASADY RACJONOWA- NIA W CZASIE WOJNY	83
5.1. Podaż środków konsumpcji	83
5.1.1. Wprowadzenie	83
5.1.2. Konwersja rolnictwa jako konsekwencja wojennej realoka- cji zasobów gospodarczych	84
5.1.3. Import żywności	85
5.1.4. Podaż żywności	86

5.1.5. Podaż innych artykułów konsumpcyjnych	87
5.2. Kontrola rynku i wojenne racjonowanie	88
5.2.1. Propozycje J. M. Keynesa i M. Kaleckiego dotyczące nierównoważonego rynku środków konsumpcji	89
5.2.2. System racjonowania konsumpcji w czasie wojny	91
5.2.2.1. Racjonowanie żywności	92
5.2.2.2. Racjonowanie odzieży i obuwia	95
5.3. Znaczenie żywienia zbiorowego	96
5.4. Podsumowanie. Spadek poziomu konsumpcji a próg wrażliwości społecznej. Konsekwencje wojennego racjonowania	98
6. WSPÓŁPRACA GOSPODARCZA WIELKIEJ BRYTANII Z ZAGRANICĄ W WARUNKACH WOJENNYCH	101
6.1. Cele zagranicznej polityki ekonomicznej i polityki handlu zagranicznego	101
6.1.1. Czynniki zewnętrzne. Wojna gospodarcza	101
6.1.1.1. Blokada ekonomiczna	104
6.1.1.2. Wojna handlowa	105
6.1.2. Czynniki wewnętrzne	106
6.1.2.1. Bariera możliwości przewozowych	107
6.1.2.2. Ograniczenia płatnicze	108
6.1.3. Konieczność racjonalnej autarkizacji gospodarki	109
6.2. Współpraca gospodarcza z zagranicą	110
6.2.1. Wybór kierunków wymiany handlowej	110
6.2.2. Współpraca gospodarcza ze Stanami Zjednoczonymi ...	111
6.2.3. Relacje gospodarcze z krajami Imperium Brytyjskiego ...	114
6.2.4. Efekty zawężenia rynku światowego	118
6.3. Bezpośrednie oddziaływanie państwa na obroty handlu zagranicznego	119
6.3.1. Umocnienie roli państwa	119
6.3.2. Monopol państwa w handlu zagranicznym	120
6.3.3. Umowy międzynarodowe	122
6.4. Pośrednie oddziaływanie państwa na wymianę handlową z zagranicą	123
6.4.1. Polityka kursu walutowego	124
6.4.2. Subsydowanie obrotów handlu zagranicznego	126
6.4.3. Polityka celna	128

6.4.4. Państwowe przedsiębiorstwa handlu zagranicznego	128
6.5. Podsumowanie	129
7. POLITYKA FINANSOWA PAŃSTWA W WARUNKACH WOJEN- NYCH	133
7.1. Cele i narzędzia polityki finansowej w czasie wojny	133
7.1.1. Wprowadzenie	133
7.1.2. Części składowe i narzędzia polityki finansowej	134
7.1.3. Teoria i teoretycy ekonomii a problemy polityki finansowej państwa w czasie wojny	137
7.2. Polityka budżetowa i fiskalna	139
7.2.1. Wydatki budżetowe	139
7.2.2. Dochody budżetowe	141
7.2.3. Modyfikacja systemu podatkowego	143
7.2.3.1. Zmiany w bezpośrednim opodatkowaniu docho- dów	143
7.2.3.2. Podatki pośrednie	146
7.3. Polityka dochodów i cen	147
7.3.1. Polityka dochodów	148
7.3.1.1. Następstwa opodatkowania dochodów	150
7.3.1.2. Swoboda wykorzystania dochodów a wzrost oszczęd- ności i dezynwestycji	152
7.3.2. Polityka cen	154
7.3.2.1. Regulowana struktura cen	155
7.3.2.2. Kontrola cen a niedobory podaży	158
7.3.2.3. Modyfikacje funkcji cen	159
7.4. Podsumowanie	161
7.4.1. Polityka finansowa państwa a stymulowanie produkcji wo- jennej	161
7.4.2. Przejawy inflacji a polityka finansowa państwa	161
7.4.3. Kto płacił za wojnę?	163
ZAKOŃCZENIE. OGÓLNA OCENA POLITYKI EKONOMICZNEJ WIELKIEJ BRYTANII W CZASIE II WOJNY ŚWIATOWEJ	165
PRZYPISY	175
ANEKS STATYSTYCZNY	191
BIBLIOGRAFIA	241